

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA MULTIMEDIALI ELEKTRON O'QUV QO'LLANMALARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI VA STATISTIKASI

Rasulov Inom Muydinovich

PhD, dotsent

Rasulova Feruzaxon Xoshimjon qizi

QDPI Ta'limda axborot texnologiyalari mutaxassisligining 2-bosqich magistranti

Annotatsiya. *Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida elektron multimedial o'quv qo'llanmalardan foydalanib o'qitilganda ta'lim samaradorligi oshishi statistikasi keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *multimedial o'qitish vositalari, elektron resurslar, multimedial elektron o'quv qo'llanmalar, o'quv materialini samarali o'zlashtirish,*

Kirish. Zamonaviy kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi fanlarni o'qitish uchun multimedial o'quv qo'llanmalarini o'quv jarayoniga joriy etish imkonini beradi. Bunday qo'llanmalar kitob o'rnini bosmasdan, bir qator afzalliklarga ega, ular tashkil etilgan, boshqariladigan va talabning individual xususiyatlariga moslashtirilgan o'quv materialidir.

Zamonaviy ta'limni kompyuterlar va internetsiz tasavvur qilib bo'lmaydi, ulardan ko'pchilik o'qituvchilar va talabalar foydalanadi. Multimedia vositalari materialning vizual taqdimoti, tezkor fikr-mulohazalar va yangi ma'lumotlar paydo bo'lishi bilan darslikni muntazam ravishda to'g'rilash imkoniyati kabi afzalliklari tufayli katta imkoniyatlarga ega.[1]

Inson faoliyatining turli jabhalarida, jumladan, ta'lim sohasida eng yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mamlakatimizda ham, xorijda ham o'quv jarayonini kompyuterlashtirish muayyan fanni o'qitishni tashkil etishning dolzarb omillaridan biri sifatida qaralmoqda.

Materiallar va metodlar. Elektron resurs kompyuter tomonidan boshqariladigan materiallardan, jumladan, kompyuterga biriktirilgan periferik qurilmadan (masalan, CD-ROM pleer) foydalanishni talab qiladigan materiallardan iborat; ob'ektlar interaktiv rejimda qo'llanilishi yoki ishlatilmasligi mumkin. Elektron manbalarning ikki turi mavjud: ma'lumotlar (raqamlar, harflar, grafikalar, tasvirlar va tovushlar ko'rinishidagi ma'lumotlar yoki ularning kombinatsiyasi) va dasturlar (ma'lum vazifalarni bajarish uchun ko'rsatmalar yoki tartiblar, shu jumladan ma'lumotlar va dasturlarni qayta ishlash(masalan, onlayn xizmatlar, interaktiv multimedia).[2]

Elektron manbalar bugungi kunda juda muhim bo'lib bormoqda, chunki ular yanada dolzarb bo'lib, barcha geografik chegaralarni kesib o'tib, istalgan joydan foydalanish mumkin. Bunday resurslar ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borishda qo'shimcha qiymat beradi. Kutubxonalarda mavjud bo'lgan elektron manbalar va xizmatlar turlari:

- Elektron jurnallar
- Ilmiy ma'lumotlar bazalari

- Elektron kitoblar
- elektron o'quv qo'llanmalar
- OPAC (Ommaviy foydalanish uchun onlayn katalog)
- CD-ROMlar
- Elektron pochta va e'lonlar taxtasi
- Gibrid raqamli kolleksiyalar
- Internet shlyuzlari va qidiruv tizimlari

Bilimlarni tarqatishda elektron resurslar va xizmatlarning roli.

Elektron manbalar va xizmatlarning roli ma'lum maqsadda bilimlarni tarqatishdir. Ular foydalanuvchilar hamjamiyatiga joriy qiymat va qiziqish ma'lumotlarini taqdim etishda ustundir. Bugungi kunda resurslar axborot kommunikatsiyalari jarayonining eng muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Kuchli elektron kitob/elektron jurnal bazasi maksimal foydalanuvchilarning talablarini qondiradi. Elektron resurslar va xizmatlarni boshqarishda samaradorlik muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularsiz eng yuqori darajadagi foydalarga erishib bo'lmaydi. Shunday qilib, jurnallar va ilmiy maqolalardan olinadigan foyda darajasini yaxshilash uchun elektron manbalar va xizmatlar bo'limini tartibga solish va yanada samarali boshqarish maqsadga muvofiqdir.

Muhokama. O'quv jarayonining tabiati va samaradorligi ko'p jihatdan texnik ta'lim resurslarini tanlashga bog'liq.

Multimediali elektron o'quv qo'llanmalar talabalarning individual ishini tashkil etish shakllaridan biri sifatida qaraladi. Hozirgi vaqtda o'quv jarayonida, o'qitishda ko'plab kompyuter dasturlari qo'llaniladi.

O'quv multimedia dasturlari o'quv materialining tarkibiy qismini kengaytirilgan tuzilmaga, tinglovchining to'liq yoki qisqartirilgan o'quv variantlarini mustaqil tanlashiga va o'tishiga yordam beradi.

Ta'limni axborotlashtirish - bu ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning mahsuli va kuchli tezlashtiruvchisidir, shuning uchun ta'limga innovatsiyalarni joriy etishning dolzarbligi, shubhasiz, ta'limdagi o'quv jarayonining sifati va samaradorligini oshiradi.

Ko'pgina mutaxassislar fikricha, kompyuter vositalariga asoslangan yangi axborot ta'lim texnologiyalari dars samaradorligini 20-30% ga oshirishi mumkin. Kompyuterning ta'lim sohasiga joriy etilishi an'anaviy o'qitish usullari va texnologiyalari va butun ta'lim industriyasining inqilobiy o'zgarishining boshlanishi bo'ldi. Ushbu bosqichda muhim rolni aloqa texnologiyalari o'ynadi: telefon aloqa vositalari, televidenie, kosmik aloqalar, ular asosan o'quv jarayonini va qo'shimcha ta'lim tizimlarini boshqarishda foydalanilgan. Axborot va ta'lim texnologiyalarini tizimli nuqtai nazardan integratsiyalash uchun oqilona va maqbul echimlarni tanlash, birinchi navbatda, yangi integratsiyalashgan texnologiya asosida o'qitish yoki ta'lim samaradorligini tahlil qilishga asoslanadi, ya'ni o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning samaradorligini baholashga asoslangan.

Ushbu o'zaro ta'sirning o'ziga xos xususiyati o'qituvchi va talabalarning o'quv jarayonida ham, ta'lim jarayonida ham ijodiy faoliyati bo'lib, bu ko'p jihatdan nafaqat o'qituvchining kasbiy mahorati va talabalar bilimiga, balki hissiy kayfiyatga ham bog'liq.

Asosiy maqsad umumiy predmetli ahamiyatga ega bo'lgan va samarali faoliyat ko'rsatishi uchun bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etilayotgan turli turdagi ma'lumotlarni (grafika, tovush, video animatsiya va boshqalar) taqdim etish uchun innovatsion axborot texnologiyalaridan malakali foydalanishda ko'rinadi.[3]

Natijalar. Multimedia vositalari orqali ta'lim samaradorligi 20-30% ga oshadi. Yuqoridagi fikrlarga asoslangan holda Oliy ta'lim muassasalarida "kompyuter ta'minoti fanidan" elektron multimediali o'quv qo'llanma yaratdik va tajriba sinov ishlarini olib bordik. Tajriba sinov ishlari orqali biz ta'lim samaradorligini ortishiga erishdik.

Tajriba sinov ishlari 2022-2023 o'quv yili davomida Qo'qon Davlat Pedagogika institutining Fizika-matematika fakultetida "5110100-Matematika va informatika" yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan 2-bosqich guruh talabalarining "Kompyuter taminoti" fanidan bilim darajalari samaradorligini oshirish bo'yicha olib borildi.

Ikkinchi bosqichda tajriba-sinovlar o'tkazilishi zarur bo'lgan guruhlar aniqlandi. Ulardagi talabalarning kompyuter ta'minotidan bilim, ko'nikmalari test so'rovlari, og'zaki savol-javoblar, turli xil metodlar yordamida o'rganildi va ularning bilim darajalari deyarli teng bo'lgan guruhlar ajratib olindi.

Tajriba-sinov ishlari uchun 06.21-MI va 04.21-MI guruhlar tanlab olindi o'quvchilarining "Kompyuter ta'minoti" fanidan ma'ruza mashg'ulotlarda to'plagan ballari asos qilib olindi.

Tajriba guruhi uchun 06.21-MI, nazorat guruhi uchun esa 04.21-MI guruhi tanlandi.

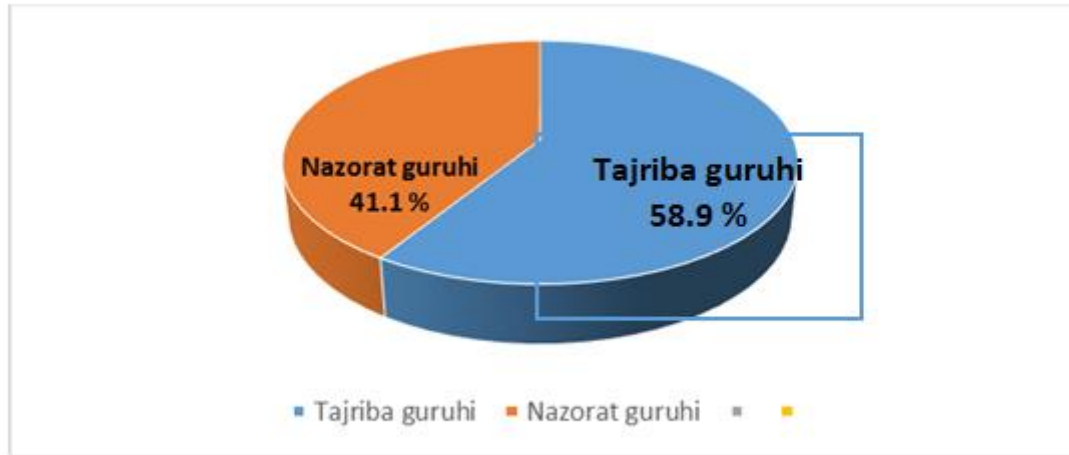
Tajriba ishimizning asosiy maqsadi Kompyuter ta'minoti fanini o'qitishda o'quv va elektron multimediali o'quv qo'llanmalarni qo'llash natijasida o'quvchilarning o'zlashtirish samaradorligini oshirish, darsda jarayonida va mustaqil foydalanish orqali dars va samaradorligini va mustaqil o'rganish samaradorligini yuqoriga ko'tarishga erishishdan iboratdir.

Qo'qon Davlat Pedagogika instituti talabalarining kompyuter ta'minoti fanidan bilimlari baholanishi natijasida quyidagi natijalarga erishildi:

Guruhlar	Talabalar soni	Baholash mezonlari		
		5	4	3
Tajriba guruhi	28	10	12	6
Nazorat guruhi	28	5	11	12

Ushbu natijalarga ko'ra statistik hisobotlar olindi. Biz olib borgan metodika nazorat guruhlarida olib borilgan metodikadan samarali ekanligi statistik usullar orqali tasdiqlandi.

Mezonlar	Nazorat turlari	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	Samaradorlik ko'rsatkichi
Baholarning o'rtacha arifmetik qiymati	Test	$X_T^* = 4.14$	$X_H^* = 3.75$	$\eta = 1.1$

Ushbu diagrammadan ko‘rinib turibdiki tajriba guruhida olib borilgan tadqiqot ishlari samarali. Nazorat guruhiga nisbatan o‘rtacha 1.1 baravarga samaradorlik ko‘rsatkichi yuqori ekanligi statistik usullar yordamida isbotlandi.

Xulosa. Ta’limni kompyuterlashtirish hozirgi zamonning zarur tendentsiyasi bo‘lib, “Ta’lim muassasalarida multimediani joriy qilish kerakmi yoki yo‘qmi?” degan savol anchadan beri ijobiy hal etilgan.

O‘quv jarayonida multimedia vositalaridan foydalanish talabalarning o‘quv va kognitiv faoliyatining xarakterini o‘zgartirishga, o‘quv maqsadlaridagi turli elektron vositalar bilan talabalarning mustaqil ishlarini faollashtirishga imkon beradi. Talabalar tomonidan boshlang‘ich bilimlarni o‘zlashtirish, ko‘nikma va malakalarni shakllantirish jarayonida multimedia vositalaridan eng samarali foydalanish.

O‘qituvchining o‘zi bunday ta’lim istiqbollari anglab yetsa va amalga oshirsa, o‘z amaliyotida ta’limning zamonaviy uslub va shakllaridan foydalansagina bu mashg‘ulotning samaradorligiga erishiladi.

FOYDALANILGAN ADBIYOTLAR:

1. Жук Юлия Александровна Мультимедийные Технологии Сыктывкар. 2012 й
2. <https://www.lisedunetwork.com/impact-of-e-resources/>
3. <http://inf.yspu.yar.ru/>. Мультимедийные технологии.